

Mr. Praktisk Teologi sender stafetten videre

Af professor, lic.theol. Niels Henrik Gregersen

Den 22. juni 2018 holdt Hans Raun Iversen sin afskedsforelæsning for Det Teologiske Fakultet med titlen "Folkekirken mellem samfundskirke og kirkekirke". Det skete i et

overfyldt Søren Kierkegaard Auditorium blot fem dage, før han fyldte 70 år.

Hans Raun Iversen kendte sin besøgstid og efterlod sig det, man i juraen kalder et beskikket bo. Grundbogen *Ny Praktisk Teologi: Kristendommen, den enkelte og kirken* udkom på selve afskedsdagen. Den er på 490 sider og tager tråden op fra lærebogen *Praktisk Teologi*, som Hans skrev sammen med Eberhard Harbsmeier i 1995, og som minsandten også er lige præcis 490 sider lang. Mindre kan åbenbart ikke gøre det.

Mr. Praktisk Teologi i Danmark

Hans Raun Iversens betydning for den praktiske teologi i Danmark kan vanskeligt overvurderes, og hans indsats er ligeledes højt værdsat i udlandet. I 2012 modtog han således den teologiske æresdoktorgrad fra Uppsala Universitet.

Som fag var den praktiske teologi allerede etableret i Danmark med Christian Thodbergs ansættelse på søsterfakultetet i Aarhus 1973 og med Mogens Lindhardt ditto på Københavns Universitet 1976. Men da Hans Raun Iversen kom til som lektor i praktisk teologi i 1982, begyndte nye samarbejdsformer at afdgne sig. Fra 1989 blev Praktisk Teologi et obligatorisk fag i de teologiske uddannelser. Her fik samspillet med først Eberhard Harbsmeier og siden Bent Flemming Nielsen stor betydning for fagets udvikling herhjemme.

Hans Raun Iversen er en forskertype, der fylder noget, alene fordi han så produktiv. Men han har også altid evnet at bringe folk sammen om fælles projekter. Sammen med den adjungerede professor i kirkehistorie, Peter Balslev-Clausen, kunne han således i 2014 udgive *Salmesang. Grundbog i Hymnologi* på Vajsenhusets Forlag. Også på andre måder har han formået at skabe rum omkring sig. I sin tid som lektor har han været vejleder for ikke mindre end 16 afsluttede ph.d.-afhandlinger, og det er fakultetsrekord. Men han har altid vidst, at han ikke stod alene om den praktiske teologi.

Selv dækker Hans Raun Iversen betydelige dele af den praktiske teologi med kirkekundskab, kirkesyn og kirkesociologi i centrum, mens det var kollegaerne, der primært tog sig af homiletik og liturgik, sjælesorg og religionspædagogik. Til gengæld har han flittigt citeret sine kollegaers arbejder i sine egne artikler og bøger. Det er således karakteristisk for *Ny praktisk teologi*, at den sender stafetten videre til den yngre generation af praktiske teologer, alt imens han selv syntetiserer kollegaers, præsters og studenter arbejder, aldeles usnobbet og uden at gøre forskel på folk.

Fagkritikkens feltmarskal

Hans Raun Iversen kom til Københavns Universitet efter at have været kandidat- og seniorstipendat ved Det Teologiske Fakultet i Aarhus 1974-82 og med et længere ophold på det sociologiske institut i Dar-es-salaam (Tanzania) i 1977-78.

Allerede i Aarhus-tiden var han et kendt navn som foregangsmand for den aarhusianske fagkritik. Fagkritikgruppen udgav i 1974 den omstridte bog *Teologi og Samfund: Bidrag til kritikken af den borgerlige teologi*. Bogen var helt i tidens ånd et resultat af et samarbejde blandt de studerende – og var dertil både kritisk og frygtløs. For mange blev bogen en øjenåbner, samtidig med at den gav et blåt øje til den herskende teologi, hvad enten den var rent historiserende eller skabelsesteologisk anlagt. Fx blev K.E. Løgstrup beskyldt for at lave sin etik, som om mennesker levede deres liv i afsondrede togkupéer.

Jeg læste selv bogen i mit første studieår og kunne godt se, at her var der nogen, der tog mennesket alvorligt som et

socialt væsen. Men jeg var langt fra overbevist om, at alting er så aldeles politisk, som det blev hævdet. Jeg må også tilstå, at det for mig var et frygtindgydende syn, da jeg første gang – vel omkring 1980 – så “Iversen” (som han dengang blev kaldt) komme på besøg på Det Teologiske Fakultet, selvbevidst trampende hen ad fakultetets gange med sine store sorte træsko (med kapper bagtil, naturligvis) og med et følgeskab af villige adepter.

Spørgsmålet var dengang, om den teologiske fagkritik skulle dreje sig om udarbejdelse af en socialistisk kristendom i et kommende socialistisk samfund, eller om det drejede sig om, at teologien skulle inddrage andre nye forskningsfelter som samfunds- og naturvidenskab. Jeg selv var til det sidste, mens ikke til det første, mens “Iversen” dengang vistnok var til begge ting. I hvert fald var det sådan, han blev forstået af mine lidt ældre københavnske medstuderende af 68-årgangen. De så i ham fagkritikkens feltmarskal.

Men det var den samfundsvidenskabelige orientering, der i længden vandt. Samtidig var der hos Hans Raun Iversen en teologisk substans og international orientering, som ikke alle i begyndelsen var opmærksom på. Det skyldes dels inspirationen fra Aarhus-teologen Anna Marie Aagaard med hendes fremhævelse af kirke og spiritualitet, dels det frugtbare samarbejde, som Hans havde med den grundtvigianske kirkehistoriker Anders Pontoppidan Thyssen.

Med Thyssen var der ikke kun tale om et fakultetspolitisk samarbejde (der var en torn i øjet på de andre professorer i Aarhus), men om et fagligt samarbejde om kirkesociologien. Denne havde jo også spillet en fremtrædende rolle hos den

københavnske kirkehistoriker Hal Koch. Sammen med Thyssen udgav Hans Raun Iversen i 1986 *Kirke og Folk i Danmark*, vistnok det første forsøg på en bredere kortlægning af dansk kirkesociologi, og bogen inddrog folk fra Danmarks Statistik, Kirkeministeriet, politikere – og en lang række ukendte præster, der siden er blevet til kendte præster og biskopper.

Projektmageren

Da jeg selv i 1983 blev kandidatstipendiat i København, lærte jeg Hans at kende – ikke som feltmarskal, men som samarbejdets mand. Han var den, der spurgte, om man ikke lige kunne læse et af hans manuskripter og give ham en hurtig respons. Bange for kritik var han ikke, men lydhør. Selvom han naturligvis endte med at gøre alt på sin egen måde. Og så bad han folk omkring sig om lige at skrive dit eller dat; det gjorde folk så almindeligvis, inklusive mig selv. Det nye tidsskrift, *Kritisk Forum for Praktisk Teologi*, skulle jo også fyldes.

Hans Raun Iversen er den slags kollega, der rækker ud, og som stiller sig til rådighed som den utrættelige koordinator, der sætter sagen før personen. Det blev derfor også ham, der i årene 1987-89, 1991-99 og 2002-03 var institutleder på Institut for Systematisk Teologi (som det dengang hed). Og i 2010 skabte han Center for Kirkeforskning sammen med sine kollegaer.

Samtidig med alt dette stod projekterne i kø i de 36 frugtbare år, Hans Raun Iversen var ansat på Fakultetet. Han begyndte med danske kirkeanalyser, og alle kunne byde ind. Men efterhånden vendte han samarbejdet udefter hen mod religionsvidenskaben og den internationale religi-

onsdebat. Det førte til en lang række kollektive projekter, som Fakultetet har nydt godt af gennem årene.

Projektet Dansk kirkesociologi (1983-1986) er allerede nævnt ovenfor. Hertil kom det lokalt fokuserede projekt *Folk og Kirke i København* (1986-1991), støttet af kirkelige midler. Efter et par års projektpause blev Hans Raun Iversen leder af det nordiske project, *Rites of Ordination and Commitment in the Churches of the Nordic Countries* (1998-2004), som trak trådene tilbage til hans tidlige arbejder om præsterollen, nu forbundet med en stærkere liturgisk opmærksomhed. Fra 2000-2004 var han også leder af forskningsprojektet *Studies of the Significance of Religious and Cultural Encounters in Denmark 2000-2004*, støttet af en større bevilling fra forskningsrådene for humaniora og samfundsvidenskab.

Helt afgørende blev hans lederskab af KUs store tværfakultære projekt, *Religion in the 21st Century 2003-2007*. Ikke kun var der her tale om et stort forskningsprojekt til 15 millioner, men Hans Raun Iversen viste sig nu som en international netværker, der også bragte KUs fakulteter tættere på hinanden. I denne periode blev han også en af KUs mest citerede forskere i medierne.

Jeg skal ikke trætte læseren med flere opremsninger, men til sidst bør dog nævnes projektet *What Money Can't Buy: A Comparative Project on Cultural Institutions and Churches*, der afsluttes i løbet af 2018-19. Projektgruppen består af kendinge som religionssociologen Margit Warburg, økonomen Niels Kærgaard og juristen Lisbet Christoffersen, bistået af en international kapacitet som Linda Woodhead.

Et bredere kirkesyn

Afgørende er det, at Hans Raun Iversen de seneste år er kommet frem til en forståelse af Folkekirken som både kirke og kulturinstitution. Folkekirken er ikke så meget en statskirke som en samfundskirke (societal church), der som sådan er noget mere end en kirkeligt afgrænset kirke (ecclesial church). Der er tale om en kirke, der har en stærk teologisk kerne (defineret ved det luthersk-grundtvigske), men samtidig har en meget blød skal, der tillader en vekselvirkning mellem Folkekirken, hverdagslivet og andre kulturinstitutioner. Denne kirkemodell er, hævder han, bedre end en kirke-kirke, der er lutter varme indadtil, men lutter ligegyldighed udadtil.

I sidste ende er det således den grundtvigske kirkeforståelse, som danner basis for Hans Raun Iversens forståelse af det folkelige ved Folkekirken. Teologisk sagt har kirken en stærk skabelsesteologisk dimension, som åbner kirken op indefra så vel som udefra. Man kan selv læse efter i Hans Raun Iversens artikel, "N.F.S. Grundtvigs trinitariske folkekirketeologi

i nordisk kontekst" (Grundtvig Studier 2012).

I 1970'erne og 80'erne var det ikke lige til at forudse, at det var her, at Hans Raun Iversens kirkesyn skulle lande. Men det blev tilfældet, dels på grund af Grundtvig, dels på grund af de mange empiriske undersøgelser, der viste, hvordan folkekirken fungerer i praksis, når den fungerer bedst.

Otium?

Nu går Hans Raun Iversen så på pension. Men heldigvis ikke uden en god emeritusordning med Fakultetet. Så jeg håber fortsat at møde Hans på gangen som den skyggedogmatiker, han jo altid har været. Men også som den, som man kan vende ting og sager med, og blive lidt klogere af det.

Jeg véd, at Hans Raun Iversen har flere større projekter i gang – lige fra præsterollen til en engelsk bog om Grundtvigs teologi. Så der er fortsat noget at vente på. Men Fakultetet har allerede rigtig meget at takke for. Så det gør vi!